Opłatę pocztową uiszczono ryczałtem

Цана асобнага нумару 20 грош.

НАРОДНАЯ СПРАВА

Выходзіць два разы ў тыдзень.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Вільня, Віленская вул. 12—6. (Wileńska 12, m. 6). Рэдакцыя адчынена ад 12 да 2 гадз. штодня, апрача сьвяточных дзён. Адміністр. ад 9 да 3.	Падпіска на адзін месяц з дастаўкай да хаты 1 зл. 50 гр. Для заграніцы ўдвая даражэй. Перамена адрэса 30 гр. Нянрынятыя ў друк рукапісы назад не вяртаюцца. Аплата надрукованага залежыць ад Рэдакцыі.	Цана абвестак: перад тэкстам 25 грош., сярод тэксту 20 грошы і на 4 стр. 15 гр. за радок пятыту ў 1 шпальту.

№. 9 Вільня, Серада, 18-га жніуня 1926 г. Год I.

Ліквідацыя пэпээсаушчыны.

Як кожнаму памятна, з прыходам польскае ўлады на Беларусь усе маясцовыя арганізацыі, якія змагаліся за правы беларускіх працоўных масаў і імкнуліся да поўнага вызваленьня беларускага народу, былі разгромлены. Адначасна-ж цэлы рад польскіх партыяў—кшталтам „Стражы Крэсовай", „Рад Людовых", „Вызваленьня" і „Пэпэсаў"— кінуўся на „ачышчанае" для іх стараньнямі польскае дэфэнзывы мейсца, ладзючы сярод беларускага сялянства свае арганізацыі і сулячы сялянам усё, чаго душа жадае, калі толькі будуць „пісацца за Польшчу", дый дадуць свае галасы на выбарах за кандыдатаў гэных партыяў.

Але нядоўга панаваньне гэных партыяў у нас трывала. Першыя аканчальна правалілися ў вачох народу „Страж Крэсова" ды „Рады Людовэ", ад якіх у часе выбараў у Сойм і Сэнат у 1922 годзе ўжо і сьледу блізу не асталося. Моцны ўплыў мелі, наадварот, „вызваленцы" і пэпээсы, якія сваім радыкалізмам здабылі цэлы рад мандатаў у Заходняй Беларусі. Але як-раз на соймавым грунце і выявілася ўся крывадушнасьць гэных фальшывых абаронцаў беларускага працоўнага народу: як вызваленцы, так і пэпээсы ў найважнейшых для нашага народу справах галасавалі разам з самымі заклятымі нашымі ворагамі — абшарнікамі і капіталістамі, праводзілі законы аб аддачы нашае зямлі польскім асаднікам, аб пазбаўленьні нас роднае школы.

Партыя „Вызваленьне" наагул хутка разваліласа: лепшыя, запраўды радыкальныя элемэнты пакінулі яе і стварылі сваю новую партыю (—Niezależna Partja Chłopska"), а рэшта пабілася на дробныя групкі, спэкулюючы то направа, то налева.

Партыя ППС, якая адкрыта пайшла ў склад ураду, створанага супольна з абшарнікамі і фабрыкантамі, сваё ўчасьце ў ім выкарыстала дзеля таго, каб замацаваць свае арганізацыйныя ўплывы сярод нашага сялянства. Пэпээсы здалелі ўмацавацца на Палесьсі, карыстаючыся тамака тым, што ўлада прыязна глядзела на іх работу, перасьледуючы ўсе іншыя партыі, якія змагаюцца за працоўны народ. Паміж павадырамі ППС на Палесьсі і адміністрацыяй устанавілася самая шчыльная сувязь, дзякуючы таму, што ў партыю залез цэлы рад агентаў дэфэнзывы (Махай, Рабушчыц і інш.). Палесьлі ў партыю і элемэнты проста крымінальныя (б. рэдактар пэпээсаўскае газэты „Красное Знамя" і сэкрэтар лунінецкага камітэту ППС — Пёнтэк, які абакраў партыйную касу, агент ППС у Пінску Шпілеўскі, які абакраў Касу Хворых у Пінску, і інш.), якія проста дзеля грошы энэргічна працавалі над пашырэньнем уплываў партыі, не разьбіраючыся ў спосабах.... Маючы заручку ў адміністрацыі, можна было пусьціцца й на дэмагогію: каб маса верыла пэпээсаўскім агітатарам і запісывалася ў партыю, кіраўнікі ППС спрытна выкарыстайі агульнае нездавольства народу існуючымі парадкамі і пачалі іграць на гэтым нездавольстве, крывадушна кідаючы ў масу самыя радыкальныя лёзунгі і падробляючыся „пад бальшавікоў". З гэтай мэтай ППС пачала выдаваць на Палесьсі газэтку у расейскай мове „Красное Знамя", абвяшчаючы ў ёй, што партыя змагаецца за сялянска-работніцкую ўладу,—як раз у той самы час, калі на дзеле тварыла пэпээсаўска-абшарніцкі ўрад! Суліла там і „ўсю зямлю народу" — ведама, без выкупу і сплаты, а сама ў Сойме і ў радзе міністраў рыхтавала новыя путы для беларускага сялянства!

Дык ня дзіва, што, захапіўшы сьпярша даволі значную тэрыторыю, завербаваўшы ашуканствам даволі многа сялян, партыя ППС мусіла урэшце праваліцца ў вачох нашага народу—асабліва, калі да вёскі дакаціліся весткі аб ролі пэпээсаў у абшарніцка—эндэцкім урадзе, аб расстрэлах імі работнікаў на вуліцах Варшавы 1-га мая, аб падтрымліваньні пілсудчыны ўжо пасьля павароту Пілсудскага ўправа, аб адмове змагацца за амністыю для палітычных і г. д. А тут выкрылася і сяброўства з дэфэнзывай, выкрыліся розныя зладзействы пэпээсаўскіх агентаў і інш.

Цяпер народ на Палесьсі масава ўцякае з ППС, выракаючыся ўсякае сувязі з гэнай ашуканскай партыяй. У № 6 Народнае Справы мы ўжо друкавалі дзьве карэспандэнцыі з Піншчыны і з Сарны, у якіх сяляне востра выступаюць проці сваіх дачэсных павадыроў. Сяньня ізноў падаем цэлую вязку сялянскіх пісем і заяваў аб выхадзе з ППС і ўваходзе ў Грамаду.

Пэпээсаўшчына на нашым Палесьсі ліквідуецца. Гэта ўжо факт — абсалютна бясспрэчны.

Успамінаецца нам адно выступленьне ў Сойме пэпээсаўскага дэпутата Недзялкоўскага, які—ў адказ на опазыцыйную прамову нашага пасла Тарашкевіча крыкнуў яму:

„Дык мы будзем гаварыць з вашым нарадам праз вашыя галовы!"

Паход пэпээсаў на Палесьсі і быў такой спробай польскіх „лявіцовых" нацыяналістаў падыйсьці беспасрэдна да нашага сялянства і павясьці яго за сабой.

Вось-жа беларускае сялянства і работнікі дужа добра ацанілі новых сваіх „дабрадзеяў" і цяпер даюць ім свой важкі і ясны адказ!

Заявы былых пэпээсаў.

Паважаны Грамадзянін Рэдактар!

Прашу памясьціць ніжэй напісаннае ў газэце „Народ. Справа".

Я выступіў з партыі П. П. С. з пераконаньня, што мне, селяніну-беларусу і нам усім, мужыкам-беларусам, ня месца ў П.П.С., бо Махай арганізуе тут „на „Крэсах" П. П. С. дзеля таго, каб, атрымаўшы давер'е, дурыць, ашуківаць народ і напраўляць на народ паліцыю, як гэта было 27 чэрвеня г. г. Народ цяпер можна абураны бо нашы (сяброўскія) трудавыя крывавыя грошы — на што пайшлі?

Мы ўжо мелі інфармацыі, што Махай служыць у II-м аддзеле Генаральнага штабу (контр-разьведкі) ў Варшаве за сталую пэнсію...

Вось якія ідэйныя работнікі! У вочы кажуць адно, а за вочы прадаюць, як прадаў Юда Ісуса Хрыста за 30 срэбнікаў! Але ж двум багам служыць нельга. Дык трэба зьняць маску сацыялізму і тады быць проста пад маскай контр-разьведкі.

Мы, беларусы, павінны дабівацца сваіх правоў усе, як адзін!

Уцякайце ад П. П. С.—ад дэфэнзывы! Мацней тварыце кадры Беларускай Сял.-Раб. Грамады. Усе, як адзін, станавіцеся на абарону сваіх правоў, пад сьцягам Грамады і па майму прыкладу (быў вельмі чынным сябром П. П. С.—камандантам міліцыі!) выступайце з партыі П. П. С.

Справядлівасьць б'е па крывадушнасьці гостра!

Баранавічы. **Васіль Плаўсюк.**

Ад Рэдакцыі. Трэба адзначыць, што аўтар гэтага пісьма нядаўна быў адным з найболып дзейных сяброў партыі ППС. Яшчэ на мітынгу 27 чэрвеня ў Баранавічах ён выступаў вельмі востра ў абароне ППС. Вітаем яго выхад з партыі здрадніцаў інтарэсаў сялян і работнікаў, спадзяючыся, што ўся яго здольнасьць і энэргія прынясе шмат карысьці справе працоўных.

Акцыя на карысьць амністыі.

Цяжка бяз цыфровых даных гаварыць аб ходзе акцыі за звальненьне палітычных вязьняў ува ўсей Польшчы. Можна толькі сказаць на аснове паасобных заметак (вельмі няпоўных і перакручаных) у буржуазнай прэсе, што яна праводзіцца і ўцягівае ўсё новыя кругі.

У Заходняй Беларусі тое самае. Амаль на кожных работніцкіх сходзінах, паміма жаданьня эгодніцкіх правадыроў, выносяцца рэзалюцыі з дамаганьнем амністыі. У Вільні, Горадні, Пінску — з'арганізаваны міжпартыйныя Камітэты дзеля барацьбы за амністыю. Вёска—залівае канцэлярыю Соймавага Клюбу Беларускае Сялянска-Работніцкае Грамады подпісамі за амністыю. Паводлуг апошніх інфармацый, прыслана ўжо каля 10.000 подпісаў.

У вастрогах канфлікты. Вязьні, адарваныя ад руху, ня маючы змогі іншым спосабам прыняць удасьце ў агульнай барацьбе, але добра разумеючы значэньне акцыі, адмаўляюцца ад ежы і галадоўкамі, — як гэта было ў Вільні, Горадні, Беластоку і Навагрудку,—далучаюцца да акцыі.

Заява.

У 1925 годзе мы ўвайшлі ў ППС, бо думалі, што правільна ўсё тое, што яны гаворыць і што суляць. Цяпер мы пераканаліся, што яны нас ашукалі: яны галасавалі ў Сойме за асаднікаў, проці зямлі бяз выкупу, проці беларускіх школ, за павялічэньне падаткаў і г. д.

Асабліва-ж нягодная правакацыйная палітыка ППС. Перш мы яшчэ нечага спадзяваліся ад іх, але пасьля таго, як яны стралялі 1-га мая ў работнікаў, ашуківалі нас сваімі тлумачэньнямі „маральнае рэвалюцыі" Пілсудскага,—мы пастанавілі выступіць з ППС і парваць сувязь з гэтай партыяй назаўсёды.

Лічучы, што адзіная добрая ў нас арганізацыя—гэта Беларуская Сялянска-Работніцкая Грамада, мы парвалі з опортуністычнай партыяй ППС і пайшлі ў сваю партыю.

Сяляне вёскі Дубчычы, Марачанскае гміны, Пінскага пав.:

Калюта Навум, Карповіч Іван, Сачыч Аляксандар, Прахаровіч Іван, Праневіч Іван, Карповіч Аляксандар, Цыменьевіч Фацьян, Прахаровіч Аляксандар, сэкрэтар Камітэту Сэхварук Хведар.

Дубчычы, у ліпні 1926 г.

Рэзалюцыя, прынятая на сходзе 19 ліпня 1926 г. ў сяле Вортыцк, Дружыловіцкае гміны.

„Мы, сяляне в. Вортыцк, Дружыловіцкае гм., падавалі свае галасы за ППС.

Цяпер пераканаліся, што ППС—гэта партыя ўгоды з польскай буржуазіяй і капіталістамі і галасуе ў Сойме разам з абшарнікамі—проці работнікаў і сялян. Дзеля гэтага трэбуем зьліквідаваньня пэпээсаўскіх арганізацыяў у нашым раёне і на ўсім Палесьсі".

Адозва былых пэпээсаў в. Вялікае Марочна, Марачанскае гміны, Пінскага пав.

Мы, ніжэйпадпісаныя, былыя сябры Польскае Партыі Сацыялістаў, увайшлі ў гэту партыю 28 мая 1926 году, з увагі на праграму партыі, якая выдзялялася спасярод другіх. Узіраючыся на яе, мы хацелі шчыра працаваць на карысьць гэтае партыі. Але цяпер мы пераканаліся, што гэтая партыя на дзеле ідзе разам з памешчыкамі і буржуазіяй, разам з імі высыскуючы сялян і работнікаў. Дзеля гэтага мы выходзім з гэтай партыі і заклікаем усіх чэсных пэпээсаў зрабіць тое самае.

Маляўка Іван, Лукашук Антон.

1 жніўня 1926 г.

Голас б. пэпээсаўца.

Я, ніжэйпадпісаны, б. сябра Польскай Партыі Сацыялістаў, увайшоў у яе 15 мая с. г. з увагі на яе праграму для сялянства. Але цяпер пераканаўся, што гэная партыя пайшла разам з буржуяямі і капіталістамі, дык выступаю з яе і заклікаю усіх чэсных таварышоў учыніць тое-ж самае. У нас ёсьць свая партыя, якая шчыра бароне нашы справы: гэта—Беларуская Сялянска-Работніцкая Грамада, у якую я і ўваходжу.

Няхай жыве Беларуская Сялянска-Работніцкая Грамада!

Міхал Мінітаў Віднейчук.

В. Локніца, Марач. гм. Пінскага пав.

Паход на „Крэсы“—па зямлю.

Толькі-што беларуская прэса з абурэньнем адзначыла праект уладаў места Лодзі — слаць да нас безработных фабрычных работнікаў, як асаднікаў, на „вялізарныя вольныя абшары зямлі на Крэсах“,—а вось эндэцкая „Gazeta Warszawska Poranna“ ў нумары з 11 жніўня „пацяшае“ нашых беззямельнікаў і малазямельнікаў другой падобнай „навіной“. Толькі цяпер справа йдзе ўжо не аб праекце, а аб распачатай на дзеле акцыі.

Вось, што піша памянёная газэта:

„Сельска-гаспадарчы інструктарат Бэндзінскага Сойміку (—ў каранной Польшчы) арганізуе акцыю ў кірунку тварэньня асадніцкіх групаў на Крэсах і перасяляньня кандыдатаў на землі вялікшых двароў, якія парцэлююцца на Крэсах. З гэтай мэтай завязаны зносіны з „Панствовым Банкам Рольным“ (Дзяржаўным Зямельным Банкам) і Акруговымі Зямельнымі Урадамі на Крэсах.

„П. Б. Р. ужо прыслаў сьпіс групы маёнткаў і будзе далей прысылаць у меру прыбываньня абшараў пад парцэляцыю.

„Вялікшыя абшары—ад некалькіх да колькінадцацёх тысячаў гэктараў—паступяць у распараджэньне Банку толькі ўвосені сёлетняга году—на ўсходніх узьмежках былае Кангрэсоўкі і на найбліжэйшых Крэсах.

„Каб зрабіць пачатак акцыі, Сельска-гаспадарчы Інструктарат у кожную сераду дае інфармацыі кандыдатам на асаднікаў і прымае дэклярацыі на надзелы на Крэсах.

„Пасьля ўтварэньня групы з 10—15 кандыдатаў адбудзецца выезд паўнамоцнікаў групы на месца, каб разглядзецца на зямлі і пазнаёміцца з варункамі. Тады група гэная будзе з'арганізавана ў саюз асаднікаў і паслана на месца асяленьня“.

Як бачым, **паход па нашу зямлю**, без якое нам самым жыць абсалютна немагчыма, **ужо распачаўся!**

Але мэта гэтага паходу — ня толькі ў тым, каб „ашчасьлівіць“ коштам беларускага сялянства—беззямельнікаў і малазямельнікаў з этнаграфічнае Польшчы. Не: першая і галоўная мэта асадніцтва на „Крэсах“—гэта ратаваньне польскіх маёнткаў ад польскіх-жа сялян на чыста польскай тэрыторыі! Гэта лішні раз пацьвярджае вестка, якую чытаем у № 28 поў-урадовае газэты „Głos Prawdy“. Орган пілсудчыкаў піша, што вялізарныя абшары зямлі кротошынскага двара князя Турн і Таксіс (у былай прускай Польшчы), якія падлягаюць прымусовай парцэляцыі, урад зусім ня зьбіраецца дзяліць між польскімі малазямельнымі і беззямельнымі сялянамі, а **маніцца прадаць аднаму або некалькім польскім абшарнікам!**

Вось, як выглядае на дзеле абвешчанае Пілсудскім **„захаваньне сацыяльнае раўнавагі“**! Вось, за што лілася ў маі кроў сялян і работнікаў на вуліцах Варшавы!

Барацьба з клерыкалізмам у Мэксыцы.

Ужо шмат часу, як ідзе, усё завастраючыся, барацьба мэксыканскага радыкальнага ўраду з страшэнна ўмацаваўшымся ў працягу сталецьцяў засільлем каталіцкага касьцёлу ў Мэксыцы. Як і ўсюды, царква ў Мэксыцы выпаўняла калісьці сваю вялікую місію гаспадарчай і духоўнай арганізацыі народу, але з часам, як і ўсюды,—станула ў сацыяльнай барацьбе на бок пануючых і эксплёатуючых клясаў, захапіла разам з імі вялізарныя багацьці, дый сталася магутным чыньнікам найчарнейшай рэакцыі. Карыстаючыся сваімі вялізарнымі багацьцямі, мэксыканскае каталіцкае духавенства фактычна праз сваіх людзей кіравала ўсім дзяржаўным жыцьцём краю. Дык вось, перадусім проці гэтай перамены касьцёла ў палітычную сілу, ці, як кажуць, „клерыкалізму“, і распачаў рашучую барацьбу новы прэзыдэнт Мэксыканскай рэспублікі Кальлёс. Ён паставіў сабе мэтай аддзяліць цэркаў ад гаспадарства. А датаго, зразумела,—далучылася і патрэба адабраньня ад найбагацейшага ў краі абшарніка—касьцёла яго вялізарных зямельных прастораў—падставы сацыяльна-палітычнай моцы каталіцкага кліру...

Гэтага апошняга ўжо не маглі сьцярпець усе тыя айцы ды манахі, якія вучаць другіх будаваць сабе палацы на небе, а сабе ўсё-ж такі пакідаюць пакуль-што палацы на зямлі... І вось пачалася страшэнная барацьба, амаль не вайна, ня спыняючаяся перад праліцьцём крыві з абодвух бакоў...

Сацыяльныя варункі Мэксыкі шмат падобны да нашых, дык для нас асабліва цікаўна тое, што робіцца там. Амаль ня ўся зямля краю належыць „праўным валадарам“—абшарнікам, патомкам былых заваявальнікаў Мэксыкі — гішпанцаў. Гэта—„беласкурыя“, „прадстаўнікі вышэйшай культуры“, „прыраджоныя гаспадары краю“... Рэшта вясковага насяленьня—чырвонаскурыя розных адценкаў, амаль ня ўсе арандары панскай зямлі. Гэткім чынам над усім краем фактычна дагэтуль пануе запраўдная паншчына... Як сказана, найвялікшым панам-абшарнікам у Мэксыцы зьяўляецца каталіцкі касьцёл, з яго нязьлічонымі манастырамі, ды „кангрэгацыямі“, якія—запраўды ж як паразіты!—распладзіліся на здыхаючым з голаду і ўбожства, ды заняпаўшым ад векавой цемнаты народзе...

І вось, як раз гэткі „парадак“, гэткі сацыяльны лад бароніць магутны каталіцкі клір у Мэксыцы. Якраз проці пастаўленай на чаргу ўрадам зямельнай рэформы, закрануўшай зямныя інтарэсы духавенства, і паўстала ўся гэтая „нябесная армія“ біскупаў ды ксяндзоў...

З гэтага ясна, што на бок новага прэзыдэнта, які абвясьціў лёзунг пераходу зямлі ў рукі працоўных ды вызваленьня краю ад абсеўшых яго паразітаў, дружна пайшў як вясковы, таксама і мястовы пралетарыят краю. Гэткім чынам, — палітычная барацьба ўраду проці клерыкалізму падмацавалася сацыяльнай барацьбой працоўных за зямлю і волю... Гэтым, зразумела, вынікі барацьбы запэўнены...

Але недарма-ж ксяндзы каталіцкія столькі часу валадзелі беспасрэдна краем і душамі яго насяленьня... Вялікую сілу маюць яны ў Мэксыцы сярод веруючых, верай якіх яны надужываюць — у матар'яльных інтарасэсах сваей арганізацыі. Як і ў нас, найвялікшая сіла ксяндзоў—сярод кабет...

У адказ на прасьледаваньні з боку ўраду рымскі папа, згодна з дамаганьнем мэксыканскіх біскупаў, налажыў на Мэксыку так-званы „інтэрдыкт“, ці „забарону“. Прасьцей кажучы, усе ксяндзы ў краі з дазволу папы аб'явілі забастоўку... У касьцёлах няма службы, не даюць камуніі (прычасьця), не вянчаюць, ня хрысьцяць, можа, навет не хаваюць.. Касьцёлы ксяндзы пакінулі адчыненымі, дык у іх і навакол іх вялізарныя грамады веруючых бароняць іх ад дзяржаўных урадоўцаў, якія вядуць перапісь усіх маемасьцяў і ўсіх каштоўнасьцяў храмаў. Каталіцкі клір яўна правакуе хатнюю вайну, да таго-ж найстрашнейшы з яе відаў—рэлігійную вайну, якіх ня было ў сьвеце штосьці ад 17 веку...

Працэсіі прыхільнікаў касьцёлу спатыкаюцца штодня з вялізарнымі маніфэстацыямі работніцкіх і прафэсіянальных саюзаў... Узьнімаюцца сутычкі, льецца кроў. Урэшце ўрад паклікаў войска, каб спыніць небясьпеку... Урад пачаў высылаць з краю найбольш ваяўнічных ксяндзоў ды біскупаў, сярод якіх, як аказалася, ёсьць шмат чужаземцаў, ня маючых па закону ніякіх правоў у Мэксыцы. Ня спыніўся ўрад і перад высылкай самага панскага нунцыя (пасла).

Рашучыя меры ўраду, за які моцна стаіць працоўны народ і войска, пачынаюць ламаць апор біскупаў: толькі-што яны пачалі прасіць замірэньня, прапануючы перагаворы ў справе ўзаемных уступак. Але ўрад адкінуў усялякія перагаворы, цьвёрда заявіўшы, што—як стары закон яшчэ з 1857 г. аб аддзяленьні царквы ад гаспадарства, так сама і новыя законы—аб зямельнай рэформе—ён будзе правадзіць у жыцьцё з усей рашучасьцяй.

Барацьба трывае.

У Польшчы.

Польшча ў Лізе Народаў.

Кіруючыя колы Лёндану, Парыжу і Жэнэвы вельмі ўстрывожаны ўпорствам, з якім Польшча мае дамагацца „роўнага з вялікімі дзяржавамі“ становішча ў Лізе Народаў. Газэты пішуць, што з гэтага выплывуць вялікія труднасьці на верасьнёвай сэсіі Лігі.

Ізноў нарада ў справе ваеннай прамысловасьці.

У ваенным міністэрстве ізноў адбылася — ў прысутнасьці прэзыдэнта—нарада вышэйшых спэцыялістаў у справе разбудовы ваеннай прамысловасьці.

Далейшая мілітарызацыя адміністрацыйнай улады на „Крэсах“.

Сколькі лаяла ўрад Грабскага лявіца за назначэньне на „Крэсах“ ваяводамі генаралаў. Як дарэшты запраўды-ж скампрамітаваліся гэтыя „генарал-губэрнатары“ ў справе цывільнага ўпраўленьня... усе гэта ведама кожнаму. Але вось дайшла да ўлады польская „дэмакратыя“, з Пілсудскім на чале, і—далейшая мілітарызацыя Польшчы ідзе на ўсіх парах. Апошняй праявай гэтага агульнага напрамку зьяўляецца пастанова ўраду—адкамандыраваць рад вышэйшых ахвіцэраў у распараджэньне міністэрства ўнутраных спраў. Гэтыя ахвіцэры маюць быць назначаны на „Крэсы“—на становішчы старостаў і вышэйшых урадоўцаў ваяводзтва, лічучыся на цывільнай службе. Гэткім чынам многапакутныя „Крэсы“ будуць меці ня толькі „генарал-ваяводаў“, але і — „капітан-старостаў“ ды „маер-камісараў“... Праўда, выганяць некатарых старых... але з другога боку ваенная дыктатура з цэнтру ідзе па ўсяму краю, а перадусім—на „Крэсы“.

Вось дык „амністыя“.

Рада міністраў апрацавала праек амністыі для палітычных вязьняў. Маюць быць звольнены ад кары толькі тыя, каму ў час аб'яўленьня прысуду ня скончылася 17 гадоў. Добра толькі, што з гэтай „амністыі“ даведаліся аб тым, што гэткіх „палітычных“, якім ня споўнілася 17 гадоў, у Польскай Рэспубліцы сядзіць у вастрогах аж 80..

Зьбірайце беларускія словы!

(Інструкцыя да зьбіраньня народнага слоўніка-тэрмінолёгічнага матар'ялу ў беларускай мове).

Б. Іменныя прыметнікі.

а) Прыметнікі, створаныя ад пералічаных у папярэдняй часьці праграмы назоваў (напр., сонечны, рэчны, насенны, расьлінны і г. д).

б) Прыметнікі, якія азначаюць пэўныя якасьці ўласьціваcьці прадметаў (напр., брыдкі, благі, добры і г. д.). Прыметнікі, якія ўжываюцца для азначэньня колераў (блакітны, чырвоны, бурачковы і г. д.).

в) Прыметнікі, якія ўжываюцца для азначэньня прасторавых адносін, адносін сваяцтва, прыязьні інш. (напр., блізкі, далёкі, родны, чужы і г. д.).

г) Створаныя ад такіх прыметнікаў прыслоўі.

В. Дзеясловы закончанага і незакончанага трываньня і створаныя ад іх дзеяпрыметнікі й дзеяпрыслоўі.

1. Дзеясловы, якія азначаюць чыннасьць розных прадметаў і зьяў прыроды, паказаных у разьдзеле **А** „Інструкцыі“.
2. Дзеясловы, якія азначаюць фізычныя і псыхічныя процэсы і дзеі людзей і жывёл (напр., хадзіць, дыхаць, мысьліць, крычаць, есьці і г. д.).
3. Дзеясловы, якія азначаюць зьмены ў стане прадметаў жывой і няжывой прыроды (напр., бальшэць, расьці, хварэць і г. д.).
4. Дзеясловы, якімі азначаюцца ўзаемаадносіны паміж людзьмі (напр., сябраваць, змагацца, кахацца, паллягаць і г. д).
5. Дзеясловы безасабовага значэньня (напр., днее, сьвітае і г. д.).

Г. Лічэбнікі й займеньнікі, калі яны з фонэтычнага або морфолёгічнага боку адрозьніваюцца ад прынятых у літаратурнай мове. Лічэбныя прыслоўі (напр., двойчы, тройчы і г. д.).

Д. Прыйменьнікі ў розных значэньнях з паказаньнем склону, якім яны кіруюць.

Е. Злучнікі ў розных значэньнях.

Ж. Выклічнікі, якія ўжываюцца для выразу страху, гневу, радасьці, смутку, зьдзіўленьня і інш., а таксама гукапераймальныя словы (напр., „ваў“, „гам“, „бом-бім“ і г. д.).

З. Спэцыяльныя выражэньні ды звароты, уласьцівыя беларускай мове (напр., „дыхту даць“, „ушчаміць хвост“, „уткнуць язык“, „кудою“ і г. д.).

І. Рознага роду **лаянкі, прывітаньні, пажаданьні** і г. д.,—як паасобныя словы, так і звароты і г. д.

К. Чужаземныя словы, паколькі яны адбілі на сабе ўплыў з боку беларускай мовы (напр., „даклявраваць“, „камуністыя“ і г. д.).

Л. Наагул чужаземныя словы, якія ўжываюцца простым народам.

М. Асабліва выпісваюцца: а) **уласныя іменьні** людзей (поўныя і зьмяншальныя ў ласкальным і зьневажальным сэнсе) і б) **мянушкі** жывёл і людзей.

Сабраныя словы належыць заносіць на карткі ў $^{1}/_{16}$ долю аркуша звычайнай паперы (гл. узор), запісваючы на кожную картку адно слова ў пэўным яго значэньні, а ўласныя іменьні (бяз прыкладаў) запісваць на асаблівых аркушах у альфабэтным парадку.

На картцы належыць запісваць:

а) Азначанае беларускае слова,—з знакам націску, падчыркнутае рыскай (у верхнім левым рагу карткі).

б) Дакладны пераклад гэтага слова на расейскую ці польскую мову або, калі слова запішчык зусім ня можа перакласьці, яго тлумачэньне ў беларускай-жа мове (ў левым баку карткі пад беларускім словам).

в) Прыклад-фразу, дзе сустракаецца дадзенае на картцы беларускае слова (ў сярэдзіне карткі).

г) Месца запісу (горад, мястэчка, вёска, раён або павет) і прозьвішча запішчыка (ўнізе карткі). Словы й прыклады запісваюцца на слух, як яны вымаўляюцца ў вуснах народу.

Да слоў, якія азначаюць назовы расьлін, жывёл і хвароб, калі гэта магчыма для запішчыка, добра дадаваць адпаведныя лацінскія назовы, побач з перакладам іх на расейскую або польскую мову (ставячы гэтыя назвы ў дужках у адным радку з перакладам на расейскую або польскую мову).

Пажадана таксама, каб да картак дадаваліся засушаныя расьліны, узоры каменьняў, анатомічныя табліцы, фотографічныя зьнімкі і іншыя матар'ялы, якія маглі-б навочна выявіць значэньне пэўнага слова.

Раіцца пры запісваньні слоў кіравацца гаворкай карэнных жыхараў Вашай мясцовасьці, пераважна тых, якія не выяжджалі за межы Беларусі і не адчулі на сабе ўплыву з боку расейскай ці польскай культуры ў школе або на службе (напр. вайсковай). Значную цікавасьць выяўляе мова старых людзей і няпісьменных жанчын. У выпадку запісу асабліва рэдкіх слоў добра адзначыць век асобы, з слоў якой зроблены запіс, прыпісваючы на картцы: „чуў ад............................лет“.

Па меры таго як будзе набірацца слоўнікавы матар'ял, яго належыць накіроўваць на адрэс: Старшыні Беларускага Навуковага Т-ва грам. **Антона Луцкевіча, Вільня, Віленская вул. 8, кв. 3.**

З жыцьця „Грамады“.

НОВЫЯ АРГАНІЗАЦЫІ.

У ніжэйпаданых мяйсцовасьцях з'арганізаваліся новыя Гурткі і выбраны Камітэты Беларускае Сялянска-Работніцкае Грамады:

99. 4./VI. у вёсцы **Селец**, Ганчарскае гм., Лідзкага павету.

100. 30./VII. у вёсцы **Казённыя Омневічы**, Гарадэчанскае гм., Наваградзкага пав.

101. 1./VIII. у вёсцы **Дзімітрыкі**, Ганчарскае гм., Лідзкага павету.

102. 2./VIII. у м-ку **Сьвятаволі**, Сьвятавольскае, гм., Косаўскага павету.

103. 3./VIII. у вёсцы **Пуцавічы**, Гарадэчанскае гм., Наваградзкага павету.

104. 2./VIII. у вёсцы **Глушкі**, Сьвіслацкае гм., Ваўкавыскага пав.

105. 2./VIII. у вёсцы **Стральцы**, Скідэльскае гм., Горадзенскага пав.

106. 29./VII. у вёсцы **Яруга**, Райчанскае гм., Наваградзкага пав.

107. 1./VIII. у вёсцы **Була**, Косаўскае гм., Косаўскага пав.

108. 27./VII. у вёсцы **Юхновічы**, Міжэвіцкае гм. Слонімскага пав.

109. 25./VII. у вёсцы **Вярхлесьсе**, Шудзялоўскае гм., Сакольскага павету.

110. 2./VII. у вёсцы **Дзешкавічы**, Старавескае гм. Слонімскага пав.

111. 3./VIII. у вёсцы **Бандары**, Азёрскае гм., Горадзенскага пав.

112. 2./VIII. у м-ку **Глыбокім**, Глыбоцкае гм., Дзісенскага пав.

113. 18./VII. у вёсцы **Палаткава**, Горніцкае гм., Горадзенскага пав.

114. 1.VIII. у вёсцы **Капцёўка**, Горніцкае гм., Горадзенскага пав.

115. 1./VIII. у м-ку **Казлоўшчыне**, Казлоўскае гм., Слонімскага пав.

116. 1./VIII. у вёсцы **Варонічы**, Міжэвіцкае гм., Слонімскага пав.

117. 1./VIII. у вёсцы **Качкі**, Сьвіслацкае гм., Ваўкавыскага пав.

118. 1.VIII. у м-ку **Тэлеханы**, Тэлеханскае гм., Косаўскага пав.

119. 1.VIII. у вёсцы **Вялікія Навасёлкі**, Росьскае гміны, Ваўкавыскага павету.

Павятовы зьезд Грамады.

У нядзелю 22-га жніўня адбудзецца з дазволу Пастаўскага Старасты павятовы зьезд Грамады Пастаўскага пав., у м-ку Паставах.

Зьезд пачнецца ў 10 гадз. раніцай у доме Асіненка, Дварцовая вул. № 10.

На зьезьдзе абавязкава павінны быць: усе давераныя асобы, усе Камітэты Гуртκоў, і пажадана, каб былі ўсе сябры Гурткоў Грамады, якія маюць ужо на руках партыйныя білеты.

Парадак зьезду такі: 1) Справаздача паслоў, 2) Справаздача аб працы на мяйсцох, 3) Арганізацыйныя справы, 4) Выбары Павятовага Камітэту, 5) Бягучыя справы.

Камітэтам Гурткоў Грамады ў Пастаўскім павеце прапануецца апавясьціць усіх сяброў сваіх аб зьезьдзе, пры тым зазначыць ім, што едучы на зьезд, сябры павінны мець з сабою ежы на адзін дзень.

Кошты падарожы на зьезд павінны быць пакрыты Камітэтамі Гурткоў. У крайніх выпадках кошты праезду чыгункай сяброў Грамады могуць быць вернены ў канцы зьезду з агульных сумаў Цэнтральнага Сэкрэтарыяту.

На зьезьдзе могуць быць прысутнымі і госьці па „запросінах“. Госьці рашаючага голасу ня маюць.

Забароны мітынгаў.

Мітынгі паслоў Грамады ў Занарочы, Пастаўскага пав., і ў Наваградку, назначаныя на чацьвер 19-га гэтага жніўня, не адбудуцца з прычыны забароны з боку ўлады.

Забарона матывуецца: „Ze względu na bieśpieczeństwo i porządek publiczny“.

Паведамленьне Цэнтральн. Сэкрэтарыяту.

Білет № 1874, выданы 1./VIII. сяброўцы **Нерад Кляры, уневажняецца**, як страчаны праз яе. Новы выдаецца за № 4745.

Пасьведчаньне, выданае на імя **Янкі Шышко** за № 1048, як старшыні Селецкага Гуртка, **уневажняецца**. Новае выдаецца на імя **Юльяна Шэшко** за № 1196.

Пасьведчаньне, выданае на імя **Перавалоцкага Мікалая** за № 70 ад 5./VI., з прычыны яго страты **ўневажняецца**. Новы выдаецца за № 1240.

ППС і амністыя.

Орган партыі ППС.—„Robotnik“ (№ 221) перадруковывае ўсю ману буржуазнай прэсы аб францускім Камітэце дзеля барацьбы за звальненьне палітычных вязьняў. Ад сябе „Robotnik“ дадае: „зьмяшчаем інфармацыі аб працы камуністычнай арганізацыі, якая паставіла сабе мэтай аскандаліць Польшчу“.

Вось да чаго ўпалі гэтыя лякаі буржуазіі,— казённыя сацыялісты! Польшчу, паводлуг іх, скандаліць ня той, хто гноіць па турмах тысячы работнікаў, у тым ліку і сяброў партыі ППС, а той, хто гаворыць аб зьдзеку буржуазіі над працоўнымі масамі ды протэстуе проці гэтага.

Гатуюць голад у краі.

Апрацаваны мін. ўнутраных спраў праект „забясьпечаньня апраўвізацыі краю“ мае дазволіць неабмяжаваны вываз з краю збожжа аж да канца кастрычніка, а толькі ад лістападу пачаць тасаваць кантроль ды забарону. Ці ня будзе запозна.

Аканчальна ўвесь слоўнікавы матар'ял, колькі ў каго будзе сабрана, належыць прыслаць не пазьней 1 студзеня 1927 году.

Асобам, якія даставяць найлепшыя слоўнікавыя матар'ялы, будуць выдадзены прэміі.

Узор карткі!

ЗЫ́РКА

ярко.

Дровы зырка гараць у печы.

Вёска Ваўкалака, Вялейскага пав. (Ів. Бабарэка).

Камунікацыйная ўмова між Польшчай і ССРР.

13 жніўня падпісаны дагавор між Польшчай і ССРР у справе чыгункавай камунікацыі.

Адмова ў легалізацыі манархічнай партыі.

Урад Бартля адмовіў легалізаваць рад манархічных установаў: партыю і т. п. Манархісты падалі апэляцыю ў Адміністрацыйны Трыбунал.

Забастоўка ў Сойме.

Некалькі ўжо дзён бастуюць усе работнікі, занятыя пры будове новага крыла соймавага будынку ў Варшаве.

Прычына—нявыплата грошаў работнікам.

Заграніцай.

Пажаданыя госьці.

На восень маюць прыехаць у Польшчу для агляду вастрогаў францускія і ангельскія пісьменьнікі. Стараецца аб з'арганізаваньні гэтай паездкі ведамы францускі пісьменьнік—Барбюс.

Забастоўка вуглякопаў у Англіі.

Сэкрэтар фэдэрацыі вуглякопаў Кук заявіў прэсе: „цярпелі мы ўжо досьць і дзеля таго не дапусьцім, каб прыйшлося цярпець больш“.

Кук выразіў надзею, што ангельскае грамадзянства падтрымае дамаганьні вуглякопаў.

Іамэрыканскія работнікі памагаюць ангельскім вуглякопам.

Амэрыканскія работнікі выслалі ангельскаму забастовачнаму камітэту першую дапамогу ў суме 1 мільёну даляраў. Абяцуюць і далейшыя раты. Хай-жа ангельскі ўрад спрабуе патрэбаваць ад амэрыканскага, каб той забараніў гэтыя дапамогі, як гэта трэбаваў ён ад ураду ССРР!..

Выбухі фабрык і складаў амуніцы.

У цэлым радзе дзяржаў — у Вэнгрыі, Італіі і інш. зрабіліся вялізарныя выбухі фабрык і складаў амуніцыі.

Францускa-румынскі проці радавы трактат.

Трактат між Румыніяй і Францыі мае сілу на 10 гадоў. Абедзьве дзяржавы гарантуюць адна аднэй дзяржаўныя граніцы (Бэсарабію!) і абязываюцца памагаць сабе ўзаемна—на выпадак нападу... Ясна, што трактат скіраваны перадусім на абарону тэрытарыяльных захватаў Румыніі, якая дае Францыі за гэта розныя іншыя рэчы.

У радавай прэсе трактат выклікаў страшэннае абурэньне проці Францыі. У выніку гэтага францускі ўрад афіцыяльна заверыў Маскву, што трактат зусім не скіраваны проці ССРР. Але, ведама-ж, гэта не супакоіла радавага ўраду, і Чычэрын загадаў Ракоўскаму давясьці да ведама францускага ўраду, што параграфы трактату, якія датычаць Бэсарабіі, могуць вельмі папсаваць франциска-расейскія адносіны...

Роспуск францускага парляманту.

11-га жніўня разьехаліся на вакацыі, пасьля прыняцьця ўсіх праектаў ураду, абедзьве палаты францускага парляманту.

Француская буржуазія трыумфуе: у Францыі, як і ў Польшчы, галоўны цяжар ратаваньня фінансаў дзяржавы ёй удалося зваліць на плечы працоўных. Дык могуць паны дэпутаты пасьля гэтага й супачыць!

Радавая авіацыя.

Morning Post“ падае гэтакія весткі: чырвоная армія мае ў сучасны мамэнт 2.000 аэраплянаў і 90.000 жаўнераў у атрадах авіацыі. У ССРР існуе 12 спэцыяльных школ, з'арганізаваных па заходня эўрапэйскаму тыпу.

Безрабоцьце ў Нямеччыне.

Лік зарэгістраваных безработных у Нямеччыне на жнівень месяц г. г. аблічываюць на 1 мільён 328 тысяч.

ХРОНІКА.

„Ашчасьлівяць“ наш край! Ня так даўно п. Камісар Ураду на м. Вільню сканфіскаваў газэту „Беларуская Справа“ за перадрук з „Dzien. Wil.“ заметкі пад загалоўкам: „Крэсы — месца ссылкі“. А вось у нумары з 11 жніўня органу п. Пілсудскага „Głos Prawdy“ чытаем гэткую „уласную тэлеграму“ з Любліна з 10 жніўня с. г.:

„Тут распачата ліквідацыя скандальных адносінаў, якія ад нейкага часу панавалі ў тутэйшай паліцыі. У выніку гэтае ліквідацыі надкамісар Шпаля **перанесены ў Наваградзкае ваяводзтва**, камісар Ідчаковскі—**ў Палескае ваяв.**, кіраўнік І-га камісарыяту Скальскі — **ў Беластоцкае ваяводзтва**. Тры другія вышэйшыя афіцэры паліцыі, іменна Галера, Пісарскі і Вояковскі, за ўчыненыя надужыцьці будуць адказваць перад судом“.

Спадзяемся, што гэтым разам п. Камісар Ураду не скафіскуе нашае газэты за гэты перадрук!

Такса на пасьбішча. Дырэкцыя дзяржаўных лясоў абявіла таксу за пасьбішча на тэрыторыі дзяржаўных лясоў дырэкцыі Белавежскай. Паводле гэтай таксы, за адну штуку рагатай жывёлы выш 2 год — плаціцца 1 зл., за штуку ад паўгоду да 2-х — 50 гр. і ад цялят да паўгоду плаціцца 25 гр. Гэтыя цэны адносяцца да надлясьніцтваў: Белавежскага, Бродскага, Берасьцейскага, Дэрэчынскага, Дрогічынскага, Гайноўскага, Ялоўскага, Картуз-Бярэзкага, Кобрынскага, Калпеніцкага, Косаўскага, Каралеўскага, Ласьнянскага, Маларыцкага, Нарэўзоўскага, Наваградзкага, Ружанскага, Слонімскага, Старэнцкага, Сьвіслацкага, Шэрэшэўскага, Вядатупіцкага, Валкавыскага, Здзяцяльскага, Ягайлонскага, Ашчэнскага, Рудзкага. Надлясьвіцтвы Ганцэвіцкае, Любешэнскае, Лунінецкае, Аздаміцкае, Пінскае і Белацяльковіцкае — плацяць за штуку больш 2-х гадоў 50 гр., ад паўгоду да 2-х—35 гр.

(„Biel. Krynica“ № 27).

Раскол у хрысьціянскім саюзе пекароў. Большая часьць сяброў „хрысьціянскага саюзу з прычыны буржуазнай палітыкі ўправы — пастанавіла перайсьці ў **клясавы** прафэсіянальны саюз.

Хочуць абніжыць заработкі. У шклянай гуце на Кальварыйскай вуліцы ўласьнік паставіў работнікам варунак, што, калі яны ня згодзяцца на зьніжэньне платы,—гута ад 16 г. м. будзе зачынена.

Пагроза забастоўкі ў фабрыцы „Poltkan“. Ідзе тутка спор між уласьнікамі і работнікамі на груньце заработнай платы.

„Саюз былых палітычных вязьняў“. У Вільні творыцца аддзел Саюза б. палітычных вязьняў— з тых часоў, калі землі, якія цяпер уваходзяць у склад Польскае дзяржавы, знаходзіліся пад уладай Расеі, Аўстрыі і Нямеччыны.

Саюз, цэнтр якога знаходзіцца ў Варшаве, зьяўляецца арганізацыяй беспартыйнай і гуртуе былых вязьняў—учасьнікаў сацыяльна-вызвольных рухаў, якія і **пасьля не выступалі супраць гэтых рухаў**. Мэта яго—матэрыяльная, маральная і культурная дапамога сябром.

Віленскі аддзел арганізуе грам. Дамінік Рымкевіч (Вільня, Сьвянцянская 4, кв. 2).

Можна толькі пашкадаваць, што Саюз абыймае такі вузкі круг дзейнасьці. Палітычных вязьняў—запраўдных рэвалюцыянераў, якія ад часу ўваскрашэньня Польшчы папраўдзе не пайшлі супраць тых ідэалаў, за якія змагаліся пад уладай расейскіх, аўстрыяцкіх ды нямецкіх цароў,—вельмі-ж ужо мала! Наадварот, Саюз меў-бы непараўнальна больш сяброў, калі-б абняў і ўсіх палітычных вязьняў у незалежнай Польскай рэспубліцы... Тады ён зрабіў бы шмат больш карысьці.

Да справы адкрыцьця Каапэратыўна-Гандлёвых Курсаў. Надовячы мы па просьбе Бел. Інстытуту Гаспадаркі і Культуры зьмясьцілі абвестку яго аб тым, што ў Вільні гэтае таварыства адчыняе ў найбліжэйшым часе Каапэратыўна-гандлёвыя Курсы і прымае запісы на іх.

Цяпер Бел. Інст. Гасп. і Культ. абвяшчае, што дзеля незалежных ад яго прычын Курсы гэтыя адкладаюцца на неазначаны час.

Вельмі шкадуючы, што гэткае добрае пачынаньне скончылася няўдачай, мы павінны адзначыць, што такія няўдачныя прадпрыемствы вельмі блага адбіваюцца на адносінах насяленьня да беларускіх культурных пачынаньняў і ўстановаў наагул, выклікаючы недаверые да іх. Грамадзкім установам трэба быць больш асьцярожнымі ў сваіх абяцанках!

Зваліўся аэраплян. Пілот І. Сенкоўскі, з 11-га палка авіацыі, кватаруючага ў Лідзе, 13 г. месяца зваліўся разам з аэраплянам далоў. Прычына катастрофы—занадта шыбкі лёт. І. Сенкоўскага падабралі мёртвым.

Катастрофа на чыгунцы. На лініі Маладэчна—Вільня здарылася катастрофа. Пасажырскі цягнік, ідучы ў Вільню, недалёка ад станцыі Смаргоні ўзьехаў на спутанага каня. Паштовы вагон, ідучы за паравозам,—зыйшоў з рэльсаў. Машыніст адразу затрымаў цягнік, дзякуючы чаму страт у людзях ня было.

Спальныя вагоны 3-яй клясы. Міністэрства чыгунак дасьць дазвол міжнародаваму таварыству спальных вагонаў — пусьціць у рух у Польшчы спальныя вагоны 3 клясы.

Афіцыяльны курс грошы на 17-га жніўня. Даляр—8 зл. 98 гр. Залаты рубель — 4 зл. 63 гр.

17. VIII на чорнай біржы ў Вільні за даляр плацілі 9,05. Зал. руб. 4,63. Чырвонец 44.

Папраука.

У № „Беларускай Справы" ў карэспандэнцыі з Пінску сказана, што левыя поалей-ціоністы ўвайшлі ў Міжпартыйны Камітэт дзеля барацьбы за звальненьне палітычных вязьняў.

У міжпартыйнай нарадзе, праўда, яны ўчасьце прынялі, але яшчэ перад тым, як прыйшлося прыступіць да актыўнай работы, калі трэба было адаслаць пратакол да староства, прадстаўнік левых поалей-ціоністаў спудзіўся ды адмовіўся яго падпісаць.

Сцьвярджаем, што гэтакім учасьцем поалей-ціоністы толькі тармазяць працу.

Міжпартыйны Камітэт дзеля барацьбы за звальненьне палітычн. вязьняў у Пінску.

3 жыцьця Горадні.

Міжпартыйны Камітэт дзеля барацьбы за звальненьне палітыч. вязьняў у Горадні.

10 га г. м. адбылася нарада прадстаўнікоў: 1) Беларускай Сял.-Раб. Грамады, 2) Поалейціон і 3) Праф. Саюзаў (спажыўцы, ігла, хэмічны, старажы, транспартоўцы, гандлёўцы, гарбары). Пастаноўлена залажыць Міжпартыйны Камітэт у Горадні дзеля барацьбы за звальненьне палітычных вязьняў.

Не зьявіліся, паміма запросін, на нараду 1) ППС 2) „Бунд", 3) ад праф. саюзаў: табачнікі, чыгуншчыкі, друкары, і гарадзкія работнікі.

У Сэкрэтарыят увайшлі 7 асоб.

Карэспандэнцыі.

Нацыянальнага ўціску ў Заход. Беларусі няма.

(Піншчына).

У вёску Малае-Марочна, Марачанскай гм., 27-га ліпня гэтага году прыйшоў лясьнік з Марачанскага двара — Кот, які зьяўляецца аднача сна шпікам. Гэты чалавек, пабачыўшы ў селяніна Мікалая Багна скрынку для ахвяр на карысьць беларускай школы, пабег зараз па камэнданта паліцыі.

Паліцыянт № 332 і шпік — лясьнік уварваліся ў хату, паклікалі гаспадара, зьнялі з сьцяны скрынку, расьпячаталі яе і забралі разам з грашыма ў суме 2 зл. 19 грош. Тут-жа пачалося „badanie", адкуль узяў селянін скрынку, ды хто даў на яе дазвол. Напісалі пратакол на Мікалая Багна і Мікалая Малойчыка, які атрымаў яе ў аддзеле Беларускага Каапэратыўнага Банку ў Пінску. **Сьведка.**

Ад Рэдакцыі. Пытаемася ў пана Старосты Пінскага павету: ці ведамы яму гвалт, які ўчыніў паліцыянт № 332 і шпік Кот, ды калі скрынка з грашыма будзе вернена?

Няўдачы вучаць.

(В. Рымкі, Пастаўскае гм.).

Атрымаўшы ад Сэкрэтарыяту Грамады патрэбныя інструкцыі, я хутка пачаў працаваць па арганізацыі гурткоў. Праўда, прыхільнасьці да Грамады ў нас хоць адбаўляй, але дзела з арганізацыяй на першы пачатак затрымалася. Усе жадаюць, каб хто-небудзь пачаў першы, а тады ўжо пойдуць яго сьлядамі.

Не памагло тутака ні завярэньне, што нашая партыя — легальная, ні тое, што ў другіх мясцох ужо даўно працуюць гэтыя арганізацыі. Усюды адказвалі: „Працуйце. Мы вам паможам. А далучымся потым".

Калі зьвярнешся да якога-небудзь інтэлігента за помачай, то апошні азіраецца пабакох і ціханька на вуха скажа: „Я з вамі, але, думаю, што балей карысьці Грамадзе прынясу, калі буду працаваць не ўваходзячы ў гурток".

— „Дзякуй за гэта" думаеш сабе і адыходзіш, бачучы, што тут толку ня будзе.

Але кажуць, што няўдачы вучаць людзей. Вось і на гэты раз, спатыкнуўшыся на адну-другую няўдачу, знайшоў я пэўны спосаб.

Пакінуўшы спаць сваю „інтэлігенцыю", узноў зьвярнуўся я да вясковых, маладых хлапцоў ды больш сьвядомых, прачытаў ім праграму, інструкцыю і, убачыўшы, што ў іх аж вочы гараць ад цікавасьці, клікнуў: „Хлопцы за працу!".

Бачу: праца наладжываецца. Вось, ужо зложаны 10 дэкларацыяў, і спадзяюся, што хутка ўся наша ваколіца „аграмадзіцца" ад маленькага да старога.

І гэтак—у Грамаду, Сяляне! Дайце сваю мазалістую руку парабку і рабочаму места, ды разам да сьветлае будучыны! **П—ны.**

Муліцца ім „Грамада".

(З Дзісеншчыны).

Ксяндзы ў Празароках і Баброўшчыне, (а напэўна і ня толькі ў нас!) аж рычаць ад злосьці, гледзячы на рост Грамады. Лаюць яе ўсяк — і бальшавіцкай, і камуністычнай, нарэшце і „д'ябэльскай", абяцуючы пекла таму, хто запішыцца ў яе. Але гэтае мала памагае. Бо вядома: мужыку цяперашняе жыцьцё на зямлі—нічым ня лепшае, як у пекле.

А панок К. з фальварку Старасельля, Празароцкай гміны (хаця ён сам, праўду кажучы, толькі вось панскі халуй!), хвалячы і чакаючы „круля" і бэсьцячы ўсё мужыцкае, з заціснутым кулаком, прызнаўся, што „ў разе чаго, дык яго рука ня здрыгнецца".

Дзякуем хаця за шчырасьць, бо ведаем, каму назначаецца пагроза! Наш народ гэтага не баіцца, наслухаўся ён ня толькі пагроз, але пераносіць зьдзекі. Толькі глядзі, панок, каб часам, праваkуючы, не нарваўся на якую брыдкую гісторыю! Мы цярплівыя, але ў вочы пляваць сабе на пазволім!..

Ведама, — пасьля „маральнай рэвалюцыі" панкі чуюць сілу, але іхная сіла збудавана на кулаку, дык яна часовая. Цар ня гэтакі быў дужы, а паглядзіце, што з ім цяпер! Перажывем мы і паноў.

Браты,—памятайце,—што Грамада — гэта партыя не бальшавіцкая, ні камуністычная, а легальная, зацьверджаная ўладай. Гэта кажыце кожнаму, хто хоча вас напужаць, або справакаваць. **Нядоля.**

Толькі здыхаць можна.

(Празароцкая гм., Дзісенскага пав.).

Жыве тутака добра ўсім знаны, дужа бедны Грыневіч бязрукі. Бязрукі, бо ў часе апошняй вайны яму адарвала правую руку, як працаваў на фабрыцы ў Петраградзе „на абарону". Параілі яму падаць просьбу аб запамогу да ўлады. Сабраў ён якія меў пахманы, прадаў за паўцаны, ды пачаў пісаць „хадатайствы". Змарнаваў час, патраціў якія былі грошы і нарэшце дастаў.... цэлую кладніцу папераў ды ў дадатак, — адмову. Зямлі і кутка гэты бядак ня мае, дык пайшоў жабраваць, хоць цяжка ўздыхнуў, надзяваючы першы раз торбу. Цёўпаючыся ад хаты да хаты, абмыліўся, ды зайшоў да Празароцкага ксянда, хацеў варачацца назад, але спаткаў яго ксёндз і запытаўся, па што прыйшоў. Хоч ня хоч, Грыневіч мусіў папрасіць у яго помачы на сваю беднасьць. „Слуга Боскі" зьмерыў прасіўшага вачыма ад галавы да ног і кажа: „сходзь но до гміны і прынесь засьвядчэне, жэ естэсь бедны, втэды доперо достанеш ялмужнэн". Паверыў Грыневіч ксяндзу ды пайшоў да гміны па „засьвядчэне", але ня рад, што зайшоў, бо там яго хацелі арыштаваць за жабрацтва, ды строга прыказалі не хадзіць па жабрацтву, бо будзе арыштэваны і пацягнены да судовай адказнасьці. Значыць, бедаку трэба згінуць з голаду з жонкай і двума дзяцьмі!.. **Дзядзька.**

Нам пішуць з вёскі што:

× У Пінску ўночы з дня 1-га жніўня на 2-е былі раскіданы па ўсяму гораду камуністычныя адозвы ў справе амністыі. 2-га раніцай на ўсіх дамох у работніцкіх кварталах было панапісывана крэйдай: трэбуем звальненьня палітычных вязьняў.

Недалёка ад фабрыкі сярчыкоў паліцыя зьняла сьцяг, таксама ў справе амністыі.

× У Грыцавіцкай парахвіі з-пад Клецку поп Герасімовіч так дзярэ з народу грошы, што праваслаўныя пачалі хадзіць да ксяндза, той бярэ пакуль-што менш.

Ад Рэдакцыі. Сумняваемся, каб доўга ксёндз быў гэтакім дабрадзеем.

× У в. Сьвіла, Пліскай гм., Дзісьненскага пав., вучыцель польскай школы—Галешэвскі займаецца гаспадаркай, а дзеці да гэтага часу (канец школьнага году) літараў ня знаюць. Гэтага самага вучыцеля злавіў адзін раз солтыс у сваім агародзе, як краў агуркі.

× У двары Бальмонты (Браслаўшчына) 25./VII. г. г. ксёндз П. Бруквіцкі агітаваў у касьцеле, каб сяляне падпісываліся проці „сацыялістычных і бальшавіцкіх урадаў у Польшчы".

Ад Рэдакцыі. Падпісываца, ясна, ня трэба. Ксёндз выкарыстае подпісы пасьля проці сялян.

× У в. Шкунцікі, Германоўскай гм., поп пагнаў да хаты селяніна, які, едучы па мэтрыку, зрабіў 70 вёрст. У селяніна Карольжыня не хапала 50 грошаў.

× У м-ку Белавежы, Бельскага пав., у быўшы царскі сад, які польская ўлада зрабіла публічным — цяпер нікога ня пускаюць. Вісіць надпіс „osobom postronnym wstęp surowo wzbroniony". Чаму, хто даў загад—няведама.

× Сяляне м-ка Казлоўшчына, Слонімскага пав., ня хочуць больш атрымліваць прадажнага Паўлюкевічаўскага „Беларускага Слова" (падпісалася 11 асоб).

× У в. Мікалаева, Мікалаеўскай гм., Дзісьненскага пав., 19-га ліпня быў наладжаны беларускі спэктакль. Ставілі „Птушку Шчасьця", „Модны Шляхцюк" і „Стараста". Даход пайшоў на куплю пажарных машын. У хуткім часе сяляне маняцца паставіць „Паўлінку".

× Поп Пагараўскага прыходу, Наваградзкага пав.,—Барыслаў адмовіўся вянчаць А. Кукета за ўмоўленую перад тым суму, кажучы, што селянін багаты і можа больш заплаціць.

× У в. Цэрабостынь, Стаўпецкага пав., — вэтэрынар Сымон Хмель тэрарызуе сялян, запісываючыхся ў „Грамаду", страшучы іх вастрогам.

Ад Рэдакцыі. Не зьвяртайце на яго гутаркі ўвагі.

× 3-га жніўня ў Наваградку паліцыянт напісаў пратакол на Уладз. Чубрыка з в. Баранавічы, Райчанскай гм., Наваградзкага пав., за тое, што яго кабыла была ня ўкелзана, а як ехалі паны-палякі коньмі, як зьвярмі, дык паліцыянт толькі па зубох сабе вадзіў пальцам, даючы гэтым знаць, што трэба закелзаць; — пратакслу ня пісаў, ведама-ж гэта паны.

× Войт Райчанскай гм., Наваградзкага пав., п. Рамановскі Казімір і надсэкрэтар Сак у 1925 годзе сарганізавалі „Kółko rolnicze". Сяляне запісаліся, далі па тры злотых і чакалі помачы, а помачы—ніякай! Цяпер войта і Сака прагналі з гміны, дык яны, а грошы—прапалі. Сяляне чуюцца моцца пакрыўджанымі.

× Язэп Ярашук з в. Мочы, Гарадэцкай гм., Наваградзкага пав., быў засуджаны на 11 дзён арышту за тое, што зсёк ёлку ў казённым лесе. У сакавіку ён адсядзеў кару і заплаціў судовыя расходы, а 1-га жніўня йзноў змусілі за гэтую самую справу адсядзець і заплаціць судовыя расходы. Два разы за адну справу.

× 16 га лютага 1926 г. Вэковскія—Юльян, Фэлікс і Пётра — пабілі братоў Тодара і Уладзіміра Раманчукоў з в. Альшанка, Заблудаўскай гм., Беластоцкага пав. Паліцыя напісала пратакол і справа пайшла ў суд. А на судзе пабітыя аказаліся „вінаватымі" і дасталі па 2 месяцы вастрогу, а разбойнікі звольнены, бо падкупілі паліцыю.

Паштовая скрынка.

Аўтару вершу: „Ня сьпі, беларус". Вы ў вершу заклікаеце да арганізацыі гурткоў „Грамады", кажучы:

Трэ ўсім разам станавіцца
І ад падаткаў бараніцца,
Ад падаткаў, ад дарогі,
Што баляць ужо нам ногі...

Слушна! Шкада толькі, што верш у цэлым па форме дужа слабы.

Бываламу. Справядліва пішаце:

Хто працівіўся іх волі,
Абдзіранцамі назваў,—
То за скаргу сваей болі
У вастрог сядзець папаў...

Мы як-раз ня хочам, каб і з намі тое-ж сталася, дык і вершу Вашага не зьмяшчаем: за яго пасадзілі-б напэўна.

Барацьбіту за амністыю. Атрымалі Ваш голас за амністыю вершам. Думкі добрыя, ды верш слабы. Пішэце свае думкі прозай.

Селяніну Гарадоцкае гміны. Верш слабы; працуйце лепш на другім груньце і жывым словам пашырайце думкі, якія зьмясьцілі ў вершу. Калі ўсе возьмуцца да працы, дык пэўне-ж

.... мы збудуем
Сваею сілаю жыцьцё!

Яну Янкоўскаму. Вы слушна клічаце ў Грамаду, кажучы, што:

... як разам усе станем—
Бедната усіх краёў,
Зямлю й волю мы дастанем
І пазбудземся паноў...

На жаль, форма Вашых вершаў нявыробленая, трэ' над імі йшчэ добра папрацаваць, узіраючыся на творы нашых найлепшых паэтаў.

Міхалу Кашкевічу. Праўда, што, калі-б у нас была еднасьць і добрая арганізацыя, дык мы мелі-б і сілу, і

Прайшлі-б тады дні—дні цяжкай няволі,
Прыйшлі-б тады дні—можа лепшай долі...

Але вершам Вы ўладаеце лішне слаба, каб Вашы творы друкаваць у такім відзе.

Грам. Беднаму. Карэспандэнцыі Вашай не зьмяшчаем, бо ня точна падалі Вы факты.

Грам. Вайцяхоўскаму. Дзеля таго, што Ваша карэспандэнцыя „Голас з вёскі" была выслана даўно,—на Вашае пытаньне ня можам сказаць, ані „але", ані—„не". Каб залажыць бібліятэку, трэба арганізаваць аддзел „Т-ва Беларускае Школы" і тады зьвярнуцца да Галоўнае Управы Т-ва Бел. Школы" ў Вільні (Wileńska ul. 12) — яна шмат у чым зможа памагчы. Прычым трэцяя частка за кнігі плаціцца пры заказе, а дзьве трэйція часткі ў працягу году дзьвума ратамі. Статут і інструкцыю Т-ва Беларускай Школы вышлем Вам.

Грамадзянам, прыслаўшым вершы: Адказ дамо ў наступных намярох.

Грам. Бур-Жую і Молару: Вашы карэспандэнцыі ў газэту не падходзяць.

Адказны-Рэдактар: Т. Крачына. Друкарня Н. Левін і Сын, Вільня, Нямецкая 22. Выдавец пасол на Сойм П. Мятла.